

Άγιος Βασίλειος ο Μέγας: Για ποιό πράγμα με κατηγορείς, ποιό είναι το σφάλμα μου και δεν το ξέρω;

/ Γνώμες

Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος (μοναχός Γεράσιμος Δοχειαρίτης), Ομότιμος Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών († 2012)

Μέχρι τότε η ορθοδοξία της Καππαδοκίας έμοιαζε λίγο πολύ με νησίδα στην Ανατολή. Ο Ουάλης απέλυσε τους ασκούς της αιρέσεως παντού. Συνδυασμένες η βία και η πονηριά του έδωσαν αποτελέσματα μεθυστικά. Σάρωσε την Ορθοδοξία και έσφιγγε τώρα σαν τανάλια την Καισάρεια. Είναι αλήθεια πως οι Καππαδόκες δεν είχαν γνωρίσει καλά τη βάνουση σκληρότητα του Ουάλη. Άκουγαν ό,τι συνέβαινε αλλού. Τους κοβόταν το αίμα.

Τα διάφορα κέντρα της αυτοκρατορίας υποτάχθηκαν πράγματι στην πολιτική του αρειανόφρονα. Μα τούτο έγινε γιατί διώχθηκαν οι ορθόδοξοι, δημεύθηκαν οι περιουσίες τους, εξαναγκάστηκαν, πιέσθηκαν με βίαια μέσα. Και όσοι

αντιστέκονταν αντικαταστάθηκαν.

Η θηριωδία και το μίσος δεν είχαν όρια. Έφθασαν στο σημείο να κάψουν στην Νικομήδεια ορθόδοξους πρεσβυτέρους μέσα σε πλοίο. Όσο πλησίαζαν μάλιστα στην Καισάρεια τόσο πιο άγρια γινόταν η θηριωδία τους. Όργανα του αυτοκράτορα βεβήλωναν ναούς. Σε κάποια πόλη μπήκαν στον ναό, ανέβηκαν στην αγία Τράπεζα και χόρευαν πάνω σ' αυτήν. Σε άλλο ναό, που ο ορθόδοξος ιερέας προσπάθησε να εμποδίσει τους βέβηλους, σκότωσαν και έχυσαν ανθρώπινο αίμα επάνω στην ίδια την αγία Τράπεζα. Θύμα ο ιερέας. Τα φοβερά τούτα σφυροκοπούσαν κάθε μέρα τ' αυτιά της ορθόδοξης Καισάρειας...

Πρέπει να ήταν Νοέμβριος- Δεκέμβριος. Οι πιέσεις στο Βασίλειο διαδέχονταν η μία την άλλη. Σήμερα τον προσέβαλαν. Αύριο του υπόσχονταν πολλά.

Πρίν αποφασίσει ο Ουάλης την ώρα της τελικής εφόδου δοκίμασε πολλούς τρόπους για να φέρει στα νερά του το Βασίλειο. Ένοιωθε μάλιστα ότι και μόνο το γεγονός ότι ο Βασίλειος παραμένει ορθόδοξος Μητροπολίτης Καισαρείας αποτελεί γι' αυτόν αποτυχία της πολιτικής του, γελοιοποίηση του Βασιλικού του κύρους... Σημαντικό ρόλο στις πιέσεις έπαιζαν οι δικαστικοί, που είχαν κιόλας γίνει πέρα για πέρα όργανα του αυτοκράτορα. Δεν υστέρησαν όμως και οι στρατιωτικοί...

Τα τεχνάσματα δεν έφεραν αποτέλεσμα και ο Ουάλης βιαζόταν. Ήθελε να τελειώνει όσο γινόταν γρηγορώτερα με την τελευταία εστία αντιστάσεως, με το Βασίλειο. Έτσι θα υποτάσσονταν αμέσως Καππαδοκία, Πόντος και Αρμενία. Αναγκάσθηκε λοιπόν ο Βασιλιάς να παίξει το τελευταίο του χαρτί. Έστειλε προπομπό στην Καισάρεια τον έπαρχο Μόδεστο, τον ύπαρχο των πραιτωριανών. Ήξερε τι έκανε.

Ο Μόδεστος ήταν από την άθλια εκείνη πάστα των ανθρώπων που γίνονται βασιλικότεροι του βασιλέως για να κρατήσουν την θέση τους. Αδίστακτος και απάνθρωπος, για να υπηρετεί και να αρέσει στον αφέντη του. Η Εκκλησία στην Ανατολή γνώρισε τη θηριωδία του από την καλή...

Στην Καισάρεια ο Μόδεστος εγκαταστάθηκε στο Διοικητήριο. Η αναμέτρηση όμως έγινε μάλλον στο δικαστήριο...Διέταξε να του φέρουν το Βασίλειο, που ήταν κιόλας έτοιμος.

Όλη τη νύχτα ο επίσκοπος προσευχόταν. Για κάποια στιγμή ένοιωσε τα γόνατά του να λύνονται από φόβο. Θα τα κατάφερνε; Θα στεκόταν όσο χρειαζόταν άξιος μπροστά στο θηρίο; Το πικρό ποτήρι μένει πικρό και για τους μεγάλους. Πέρασε όμως ο φόβος του. Το άγιο Πνεύμα έσφισε τους αρμούς του και άρχισε να αισθάνεται αλλοιώτικα...

Και ο Μόδεστος; Μόλις τον ειδοποίησαν πήγε στην επίσημη αίθουσα και έκατσε στο θρόνο προκλητικά, περισσότερο απειλητικά.

Έπρεπε από την πρώτη στιγμή να ξαφνιάσει το Βασίλειο. Είχε ακούσει τόσα πολλά για τον ισχνό τούτο άνδρα που τον εκαναν λιγώτερο σίγουρο.

Αμηχανία κι ένας αδιόρατος φόβος καρφώθηκε κάπου στην καρδιά του Μόδεστου και δεν έλεγε να φύγει.

Γι' αυτό έπρεπε από την αρχή. Να του πάρει αμέσως τον αέρα με τρόπο απότομο, ετσιθελικό, σκληρό. Να τελειώσει μια ώρα γρηγορώτερα.

Λίγο πίσω από τόν έπαρχο στάθηκαν μερικά επίσημα πρόσωπα: διοικητής, ευνούχοι, δικαστές ξοφλημένοι...

Έφεραν στην αίθουσα το Βασίλειο. Προχώρησε στο θρόνο αγέρωχα, χωρίς να προκαλεί. Εύχαρης, χωρίς να γελάει.

Ο Μόδεστος τεντώθηκε, έβαλε πάγο και σίδερο στη φωνή του, μίλησε:

Μόδεστος: Βασίλειε, πως τόλμησες -μόνο εσύ- να πάς κόντρα στο θέλημα του βασιλιά μας; Ποιός είσαι συ που τόλμησες να τον περιφρονήσεις;

Ο Βασίλειος κατάλαβε την τακτική:επίθεση κι αιφνιδιασμός. Δεν θα παρασυρόταν όμως. Θα επέβαλλε το δικό του ρυθμό στη φοβερή αναμέτρηση. Θα γινόταν βράχος που επάνω του θα τσακιζόταν η οργή και το μίσος των αιρετικών. Θα υψωνόταν σύμβολο για το όρθωμα της Εκκλησίας μπροστά στις εξουσίες του κόσμου τούτου. Ζητάει λοιπόν συγκεκριμένα στοιχεία, κατηγορία καθαρή:

Βασίλειος: Για ποιό πράγμα με κατηγορείς, ποιό είναι το σφάλμα μου και δεν το ξέρω;

Μόδεστος: Δεν έχεις την πίστη του βασιλιά, τώρα που όλοι υποτάχθηκαν.

Βασίλειος: Κάνω έτσι γιατί ο δικός μου βασιλιάς δε στέργει την πίστη του Ουάλη, που προσκυνά το κτίσμα (οι αρειανοί δέχονταν τον Υιό σαν κτίσμα). Πως να το κάνω τούτο, αφού εγώ που είμαι κτίσμα κλήθηκα να γίνω Θεός. Προσκυνώ τον Υιό

σαν Θεό και όχι σαν κτίσμα.

Μόδεστος: Και τότε τι είμαστε εμείς, που πιστεύουμε όπως ο αυτοκράτορας;

Βασίλειος: Τίποτα, όσο προστάζετε τέτοια πράγματα!

Ιδρώτας, αγωνία και μαζύ οργή χωρίς όρια πάλευαν στο άρρυθμο πνεύμα του έπαρχου. Άρχισε κιόλας να τα χάνει. Έτσι εξηγείται η αφελής του ερώτηση.

Μόδεστος: Γιατί δε τώχεις για σπουδαίο να είσαι με το μέρος μας, να μας έχεις φίλους;

Βασίλειος: Βεβαίως είσαστε κιόλας έπαρχοι και μάλιστα από τους ισχυρούς μα δε σας έχω πιο σεβαστούς από το Θεό! Και σαν τέκνα του Θεού που είσαστε είναι σπουδαίο να σας έχω φίλους. Τόσο σπουδαίο όσο να έχω φίλους και τους υφισταμένους σας. Ο χριστιανισμός δε φαίνεται από τα αξιώματα, αλλά από την πίστη των προσώπων.

Με τα λόγια τούτα ο Βασίλειος φώτισε με δυνατό φως τον ισχυρό άρχοντα. Του έδειξε πόσο μικρός είναι και πόσο κωμική γίνεται η αυθάδειά του.

Ο Μόδεστος το κατάλαβε. Ένοιωσε να τον ξεγυμνώνουν. Να του παίρνουν τη δύναμη, με την οποία τρόμαζε τους μικρούς. Άναψε λοιπόν και κόρωσε. Οι φλέβες του τινάχθηκαν...Με μιάς ορθώθηκε στο θρόνο και σχεδόν άναρθρα φοβέριζε:

Μόδεστος: Δε φοβάσαι, λοιπόν, την εξουσία μου;

Βασίλειος: Μα τί μπορείς να μου κάνεις, τι πρόκειται να πάθω; ...

Μόδεστος: Τι μπορώ; Ένα από τα πολλά που έχω δικαιοδοσία...

Βασίλειος: Ποιά είναι αυτά που θα πάθω, πέστα μου να τ' ακούσω!

Μόδεστος: Δήμευση της περιουσίας σου, εξορία, βασανιστήρια, θάνατο.

Βασίλειος: Με άλλο τίποτε φοβέρισέ με, αυτά δε με νοιάζουν.

Ο εξαγριωμένος έπαρχος ένοιωσε τα λόγια τούτα μαχαίρι στα νεφρά του. Τα μάτια του έγιναν κόκκινα. Η φωνή του τσάκισε. Τα νεύρα του έκλαιγαν και παραδίνονταν. Όλα γύρω του χάνονταν. Από δυνατά γίνονται αδύνατα. Από ισχυρά ανίσχυρα. Γιαυτό ο ίδιος μίκραινε. Γινόταν αυτός που ήταν: μικρός. Μάζεψε τις δυνάμεις του όμως και ψέλλισε:

Μόδεστος: Πώς γίνεται αυτό, πώς και δε φοβάσαι;

Βασίλειος: Γιατί δε φοβάται δήμευση αυτός που δεν έχει τίποτα, εκτός από τα τριμμένα παλιά ρούχα και μερικά βιβλία. Αυτά είναι όλο το βιος μου, Μόδεστε! Η εξορία πάλι δε με τρομάζει γιατί δεν έχω τόπο δικό μου. Και η Καισάρεια στην οποία τώρα κατοικώ δεν είναι δική μου. Όπου λοιπόν κι αν με πετάξετε θα είναι τόπος του Θεού κι εγώ θα είμαι πάροικος και παρεπίδημος.

Τα βασανιστήρια; Τι να κάνουν κι αυτά σε σώμα σαν το δικό μου! Ένα πρώτο κτύπημα θα δώσεις κι όλα τελειώσαν αμέσως. Αυτό είσαι ικανός να το κάνεις. Με απειλείς με θάνατο; Θα μου γίνεις ευεργέτης. Αυτό ποθώ κι εγώ, να πάω πιο γρήγορα στο Θεό, για τον οποίο ζώ και αγωνίζομαι. Βιάζομαι να φθάσω στον Θεό μου, στον Πατέρα μου!...

Μόδεστος: Κανείς μέχρι τώρα δε μίλησε με τόσο θάρρος στο Μόδεστο, κανείς δεν είχε μπροστά μου τόση παρρησία.

Ήρθε και η ώρα του κεραυνού. Ο Βασίλειος δεν κρατήθηκε. Οι ώρες είναι μεγάλες, κρίσιμες, ιστορικές. Γι' αυτό δεν μπορεί να τον κατηγορήσει κανείς εγωϊστή!

Βασίλειος: Γιατί δε συνάντησες ποτέ σου αληθινό επίσκοπο. Αλλοιώς θα σου μιλούσε με τον ίδιο τρόπο, αφού θ' αγωνιζόταν για τόσο υψηλά πράγματα. (Ο Βασίλειος είδε τώρα το συντριμμένο έπαρχο, μέτρησε και το βαρύ λόγο που ξεστόμωσε και θέλησε να μαλακώσει την ατμόσφαιρα). Εμείς οι ορθόδοξοι, έπαρχε, είμαστε καλοί και ταπεινοί όσο κανείς άλλος. Όχι μόνο στο βασιλιά δε φερόμαστε υπεροπτικά, μα ούτε και στον πιο μικρό άνθρωπο. Αν όμως τύχει να κινδυνεύει η πίστη στο Θεό, τότε περιφρονούμε τα πάντα και αγκαλιάζουμε αυτήν. Τότε η φωτιά, το ξίφος του δήμιου, τα θηρία και το ξέσκισμα της σάρκας μας με τα νύχια των βασανιστών φέρνει σε μας περισσότερο ευχαρίστηση παρά φόβο. Γι' αυτό κάνε ό,τι θέλεις, ό,τι έχεις δικαιοδοσία. Βρίσε με, απείλησέ με όσο θέλεις. Ας το ακούσει όμως κι ο βασιλιάς, δεν θα με καταφέρεις να δεχθώ την κακοδοξία, έστω κι αν απειλήσεις χειρότερα.

Ήταν η τελευταία ψυχρολουσία που δέχθηκε ο τραγικός άρχοντας από το Βασίλειο στη φοβερή και ιστορική τούτη αναμέτρηση. Μουδιασμένος ο Μόδεστος, σαν το δαρμένο ζώο έκανε νόημα στους φρουρούς ν' αφήσουν ελεύθερο το Βασίλειο...

Τί απέγινε με το Μόδεστο;...

Σηκώθηκε και πήγε στο Βασιλιά, που έφθανε στην Καισάρεια.

Δε δίστασε να του πει την αλήθεια: «Νικηθήκαμε, βασιλιά μου, από τον επίσκοπο

αυτής εδώ της Εκκλησίας. Δε φοβάται απειλές. Είναι πιο σταθερός από τους λόγους μας, πιο ισχυρός από την πειθώ μας. Ας απειλήσουμε κανένα δειλό, όχι το Βασίλειο. Αν θέλουμε αποτελέσματα, πρέπει να καταφύγουμε στον εξαναγκασμό» (να τον εξορίσουν δηλαδή).

Ο αυτοκράτορας, που στο μεταξύ έμαθε τα καθήκαστα, όσα χρειαζόταν για να καταλάβει τη δύναμη του Βασίλειου, δε συμφώνησε. Είχε το κουράγιο να θαυμάζει τις αρετές των ανθρώπων.

Έδωσε εντολή να μη χρησιμοποιήσουν βία.

Πηγή: Στυλιανού Γ. Παπαδόπουλου, Η ζωή ενός Μεγάλου (Βασίλειος Καισαρείας), Έκδοσις Αποστολικής Διακονίας 1979, σ. 309- 320, αποσπάσματα.